

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **B., spol. s r.o.**, so sídlom v B., zastúpeného JUDr. J. O., advokátom v B., proti žalovanému **Slovenskej republike – Ministerstvu financií Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 5, **o náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 5 C 16/2007, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 2. júla 2009 sp. zn. 4 Co 126/2008, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 2. júla 2009 sp. zn. 4 Co 126/2008 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Považská Bystrica rozsudkom z 27. marca 2008 č.k. 5 C 16/2007-181 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 2 567 893,-- Sk spolu so 7 % ročným úrokom z omeškania od 11. marca 2006 do zaplatenia, do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia. V prevyšujúcej časti návrh žalobcu zamietol. Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania 127 847,-- Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že podanou žalobou sa žalobca domáhal náhrady škody v sume 3 307 155,13 Sk ako ušlého zisku, ktorá mu vznikla neoprávneným zadržaním finančných prostriedkov s poukazom na zákon č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. V žalobe uviedol, že na základe protokolu o výsledku daňovej kontroly vydal 23. novembra 1998 správca dane – Daňový úrad Považská Bystrica platobný výmer č. X. č.j. X., ktorým vyrubil žalobcovi daň z príjmov právnických osôb 6 644 000,-- Sk za zdaňovacie obdobie rok 1994. Platobný výmer bol na odvolanie žalobcu rozhodnutím Daňového riaditeľstva, pracoviska T. potvrdený. Na základe žaloby o preskúmanie zákonnosti správnych orgánov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 29. októbra 2002 sp. zn. 4 SŽ 63/2002 žalobu

zamietol. Na podnet generálneho prokurátora Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol o mimoriadnom dovolaní rozsudkom z 23. marca 2004 sp. zn. M-Sždov 28/03, ktorým rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zmenil tak, že rozhodnutie daňového riaditeľstva pre nezákonnosť zrušil s odôvodnením, že finančné orgány neboli oprávnené vyrubiť daň v sume 6 640 000,-- Sk. Správca dane vrátil preplatok na dani žalobcovi (6 644 000,-- Sk) na jeho účet 2. júla 2004. Z vykonaného dokazovania mal súd za preukázané, že žalobcovi bola v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím štátu – jeho finančného orgánu spôsobená škoda tým, že mu na základe rozhodnutia správcu dane ako štátneho orgánu, za činnosť ktorého zodpovedá žalovaný, odobral z majetkovej sféry finančné prostriedky a tieto v období od 30. septembra 1999 do 2. júla 2004 zadržieval. V dôsledku zadržania finančných prostriedkov žalovaným tak na strane žalobcu nemohlo dôjsť k zväčšeniu (rozmnoženiu) majetku, hoci sa to pri predpokladanej činnosti žalobcu dalo očakávať. Keďže samotný zákon neustanovuje spôsob výpočtu ušlého zisku, súd prvého stupňa riešil otázku majetkovej ujmy s ohľadom na konkrétny prípad, na postavenie a spôsob hospodárenia žalobcu, na reálne možnosti investovania voľných finančných prostriedkov a dosiahnutie zisku, aby sa poškodenému subjektu – žalobcovi dostalo čo najspravodlivejšej a najúplnejšej náhrady škody. Z tohto dôvodu súd nariadil znalecké dokazovanie. Znalec stanovil v znaleckom posudku interval dosiahnuteľného zisku žalobcu na dolnej hranici 2 243 279,-- Sk a na hornej hranici 2 892 507,-- Sk. V odôvodnení svojho rozhodnutia okresný súd ďalej uviedol, že účastníci konania znalecký posudok nenamietali, rovnako súd nemal dôvod pochybovať o jeho vecnej správnosti, preto potom vypočítal ušlý zisk žalobcu ako priemer hornej a dolnej hranice intervalu dosiahnuteľného zisku. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p.

Krajský súd v Trenčíne na odvolanie žalovaného rozsudkom z 2. júla 2009 sp. zn. 4 Co 126/2008 zmenil prvostupňový rozsudok tak, že žalobu zamietol. Rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobca sa voči žalovanému domáhal náhrady škody 3 307 155,13 Sk predstavujúcu ušlý zisk z možných výnosov z podielových fondov, ktorú sumu by bol dosiahol, ak by nedošlo k zadržiavaniu finančných prostriedkov zo strany správcu dane. Podľa názoru odvolacieho súdu žalobca nepreukázal, že skutočne vykonával také podnikateľské aktivity, z ktorých ušlý zisk vyvodzoval. Ušlý zisk totiž nemôže predstavovať len tvrdené zmarenie zamýšľaného podnikateľského zámeru, ak nie je plánovaný majetkový prínos podložený už existujúcimi, či reálne dosiahnuteľnými okolnosťami, z nich možno usudzovať, že k zamýšľanému zisku by skutočne došlo, nebyť škodnej udalosti. Z výpovede

konateľ a žalobcu Ing. R. S. na pojednávaní 26. marca 2007 vyplýva, že predtým, ako žalobcovi daňový úrad neoprávnene vyrubil daň z príjmu právnických osôb, investovali finančné prostriedky tak, že ich vložili do zmenkových obchodov prostredníctvom licencovaného obchodníka. Znalec na odvolacom pojednávaní 2. júla 2009 uviedol, že nepredpokladá, že by žalobca investoval do podielových fondov, ktoré začali vznikať v roku 1998, vzhľadom k tomu, že tieto fondy boli málo rizikové a tým sa predpokladali aj nižšie výnosy. Pokiaľ sa teda žalobca domáhal ušlého zisku ako sumy možných výnosov z podielových fondov, odvolací súd mal za to, že žalobca nepreukázal pravdepodobnosť ušlého zisku z tejto činnosti, teda vkladov do podielových fondov a jej následných výnosov. Návrh žalobcu, ktorého zaťažuje v danej veci dôkazné bremeno, nebol dostatočne podložený, keď nepreukázal, že skutočne vykonával také obchody, z ktorých ušlý zisk vyvodzoval. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 2, § 142 ods. 1 a § 151 ods. 1, 2 O.s.p.

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie a navrhol ho zmeniť tak, že dovolací súd v celom rozsahu potvrdí rozhodnutie prvostupňového súdu. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 238 ods. 1 O.s.p. Uviedol, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). V súdnom konaní bolo jednoznačne a nespochybniteľne preukázané, že správca dane neoprávnene zdržiaval žalobcovi v rozhodnom období finančné prostriedky, ktorých zhodnotenie bolo možné objektívne očakávať, keďže žalobca počas rokov 1994 až 1998 investoval voľné finančné zdroje do rôznych finančných produktov (zmeniek, akcií, cenných papierov a pod.). Za sledované obdobie žalobca podľa znaleckého posudku dosiahol kladný hospodársky výsledok v priemere 525 000,-- Sk ročne. Žalobca mal za to, že ak je v súdnom konaní preukázaný nárok žalobcu (existencia škody vo forme ušlého zisku bola jednoznačne preukázaná), súd nemôže žalobu zamietnuť s odôvodnením, že výpočet ušlého zisku bol nesprávny, resp. sa s ním nestotožnil, ale bol povinný určiť výšku nároku podľa svojej úvahy. Z vykonaného dokazovania je zrejmé, že v každom čase žalobca investoval svoje voľné finančné zdroje do iných finančných produktov, ktoré boli podľa jeho názoru v tom čase najpriateľnejšie. V čase neexistencie zaujímavých bankových produktov a transformácie bánk išlo o investície do zmeniek, akcií, podielových cenných papierov a v čase stabilizácie bánk po roku 2004 žalobca investoval do podielových fondov spoločnosti V., a.s. prostredníctvom služby V..

Žalovaný sa k dovolaniu vyjadril a navrhol ho ako neopodstatnené zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

V zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v tomto zákonnom ustanovení (t.j., či nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom, či nesprávne obsadeným súdom). Vady v zmysle § 237 O.s.p. v dovolaní namietané neboli a tieto vady v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. dovolacím súdom zistené neboli.

Dovolací súd však zistil existenciu vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (odňatie možnosti účastníka konať pred súdom).

Vady konania vymedzené v § 237 O.s.p. sú porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces. Toto právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T. c/a Španielsko z roku 1993, sťažnosť č. 18390/91) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (nález z 12. mája 2004 sp. zn. I ÚS 226/03) treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

Pretože povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vyporiada i so špecifickými námietkami účastníka; porušením uvedeného práva účastníka na jednej strane a povinnosti súdu na druhej strane sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite, skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky i s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadne riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov.

Ak potom nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá okrem prípustnosti dovolania zároveň aj dôvodnosť podaného dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Predmetom konania je náhrada škody ako ušlého zisku, ku ktorej malo dôjsť tým, že žalovaný neoprávnene zadržoval finančné prostriedky žalobcu, v dôsledku čoho žalobca tieto nemohol zhodnotiť. V návrhu na začatie konania žalobca uviedol, že keďže tieto prostriedky z dlhodobého hľadiska nepotreboval, bolo možné preto objektívne predpokladať, že by ich investoval do bežného finančného produktu s dlhšou dobou viazanosti. Takýmto produktom boli v rozhodnom období aj podielové listy podielových fondov. Okresný súd žalobe vyhovel a uviedol, že zákon neustanovuje spôsob výpočtu ušlého zisku, preto riešil otázku majetkovej ujmy s ohľadom na konkrétny prípad, na postavenie a spôsob hospodárenia žalobcu, na reálne možnosti investovania voľných finančných prostriedkov a dosiahnutie zisku. Výšku škody

určil v zmysle znaleckého posudku (priemer súm určených znalcom), kde znalec stanovil v znaleckom posudku interval dosiahnuteľného zisku žalobcu na dolnej hranici 2 243 279,-- Sk a na hornej hranici 2 892 507,-- Sk. Krajský súd zmenil prvostupňové rozhodnutie tak, že žalobu zamietol s tým, že za takto zisteného skutkového stavu podľa názoru odvolacieho súdu bolo preukázané, že pri pravidelnom behu okolností, pri svojej bežnej činnosti by žalobca nevložil finančné prostriedky do podielových fondov a preto pokiaľ sa domáhal ušlého zisku ako sumy možných výnosov z podielových fondov, odvolací súd mal za to, že žalobca nepreukázal pravdepodobnosť ušlého zisku z tejto činnosti, teda vkladov do podielových fondov a jej následných výnosov. Uzavrel, že návrh žalobcu, ktorého zaťažuje v danej veci dôkazné bremeno, nie je teda dostatočne podložený, keď nepreukázal, že skutočne vykonával také obchody, z ktorých ušlý zisk vyvodzoval.

Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musí vypoariadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozsudku je logicky, vnútorne kompaktné a neprotirečivo vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia.

V danom prípade sa odvolací súd nevysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania pokiaľ ide o náhradu škody ako ušlého zisku. Odvolací súd sa sústredil len na podielové fondy ako jediný spôsob možného investovania finančných prostriedkov žalobcu a na výpoveď znalca, ktorý pred odvolacím súdom uviedol, že nepredpokladá, že by žalobca investoval do podielových fondov, pretože prostredníctvom nich by žalobca dosiahol nižšie výnosy, keďže boli menej rizikové. Nie je zrejmé, prečo sa odvolací súd inými dostupnými finančnými produktmi nezaoberal, žalobca predsa netvrdil, že by investoval výhradne do podielových fondov. Uvedená skutočnosť vyplýva už zo samotnej žaloby, kde uviedol, že zadržané finančné prostriedky by investoval do bežného finančného produktu s dlhšou dobou viazanosti a takýmto produktom boli v rozhodnom období aj podielové listy podielových fondov. Navyše na pojednávaní pred odvolacím súdom 11. júna 2009 žalobca uviedol, že spôsob výpočtu, ktorý spoločnosť zvolila, a ktorý zvolil znalec v znaleckom posudku, bol určený tak, aby čo najobjektívnejšie určil výšku tohto ušlého zisku (uvedené aj vo vyjadrení k odvolaniu na č.l. 208 spisu). Dovolací súd sa stotožnil s názorom dovolateľa, že vyčíslenie škody ako

ušlého zisku na základe investovania do podielových fondov žalobca použil ako modelovú situáciu za účelom výpočtu ušlého zisku. Do úvahy prichádzali aj iné finančné produkty, napr. najmenej rizikové termínované vklady ale aj viac rizikové napr. burzové obchody s vyššími výnosmi. Odvolací súd sa vôbec nevysporiadal ani so závermi znaleckého posudku, kde znalec vzhľadom na predošlé hospodárenie žalobcu vyčíslil výšku škody. Jeho rozhodnutie preto nie je dostatočne odôvodnené.

Na základe uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že týmto došlo k porušeniu základného práva dovolateľa na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru, resp. čl. 46 ods. 1 Ústavy SR v spojení s § 157 ods. 2 O.s.p. a tým aj k naplneniu dovolacieho dôvodu uvedeného v § 237 písm. f/ O.s.p., ktorý vedie nielen k prípustnosti, ale aj k dôvodnosti mimoriadneho opravného prostriedku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.). Vzhľadom na výskyt vady v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., dovolací súd sa už nezaoberal ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní.

Dovolací súd považuje za dôležité záverom zdôrazniť, že v období pred neoprávneným zadržaním predmetnej sumy dosahovala spoločnosť (žalobca) zisk, zhodnocovala svoj majetok, teda sa dá predpokladať, že by zhodnotila aj tieto zadržané finančné prostriedky. Nemožno konštatovať, že ak by žalobca neinvestoval do podielových fondov, pretože tam by dosiahol nižšie výnosy, nezhodnotil by tieto peniaze prostredníctvom iných finančných produktov. Rovnako dáva dovolací súd odvolaciemu súdu do pozornosti § 136 O.s.p.

V novom rozhodnutí rozhodne odvolací súd znova o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. januára 2011

JUDr. Martin V l a d i k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia :

Jarmila Uhlířová